

Turkisan tuottamat verotulot

Perttu Pyykkönen
Janne Huovari

Helsinki 2012

Tutkimus on toteutettu Suomen Turkiseläintenkasvattajien Liiton (STKL) toimeksiannosta
Undersökningen har utförts på uppdrag av Finlands Pälsdjursuppfödarens Förbund (FPF)

Pellervon taloustutkimus PTT
Eerikinkatu 28 A
00180 Helsinki
Puh. 09-348 8844
Faksi 09-3488 8500
Sähköposti ptt@ptt.fi

ISBN 978-952-224-101-6 (painettu)
ISBN 978-952-224-102-3 (pdf)

ISSN 1456-3215 (painettu)
ISSN 1796-4776 (pdf)

Helsinki 2012

Janne Huovari – Perttu Pyykkönen. 2012. TURKISALAN TUOTTAMAT VEROTULOT. PTT raportteja 238. 44 s. ISBN 978-952-224-101-6 (painettu), ISBN 978-952-224-102-3 (pdf), ISSN 1456-3215 (painettu), ISSN 1796-4776 (pdf)

Tiivistelmä. Tässä selvityksessä on tarkasteltu turkiselinkeinon tuottamia verotuloja vuosina 2008-2011 verolajeittain ja veronsaajittain luokiteltuna. Vuonna 2009 verokertymä jäi noin 16 milj. euroon ja vastaavasti vuonna 2011 se oli noin 57 milj. €. Suhteutettuna vuotuiseseen nahkamyyntiin arvoon verokertymä on vaihdellut 15 – 19 prosentin välillä. Ansiotuloverokertymä vaihtelee huomattavasti vähemmän kuin yhteisöverokertymä. Valtion saamiin verotuloihin vaikuttaa yhteisöverojen määrä huomattavasti kuntia enemmän. Yhteisöveroista noin kaksi kolmasosaa päättyy valtiolle ja paikallistalouksiin kunnille ja seurakunnille noin kolmasosa. Elinkeinojen merkitys päätuotantokunnissa on erittäin suuri myös paikallistalouksien, kuntien ja seurakuntien näkökulmasta. Vuonna 2011 Suomessa oli kymmenen kuntaa, joissa turkiselinkeinon osuus kunnan (tai seurakunnan) verotuloista oli yli 4 %. Selvitys perustuu elinkeinon suorien verovaikutusten osalta yksityiskohtaisiin tilinpäätösaineistoihin, jotka on kerätty Amadeus-tietokannasta. Välilliset verovaikutukset arvioitiin Tilastokeskuksen panos-tuotostietojen perusteella.

Asiasanat: *Turkiselinkeino, verot.*

Janne Huovari – Perttu Pyykkönen. 2012. SKATTEINTÄKTER GENERERADE AV PÄLSNÄRINGEN. PTT rapporter 238. 44 s.

Abstrakt. I denna utredning granskas de skatteintäkter pålsnäringen genererat under åren 2008–2011 enligt skatteslag och skattetagare. Medan skatteutfallet år 2009 var cirka 16 milj. euro, uppgick det år 2011 till hela 57 milj. euro. Relaterat till värdet av den årliga pålsförsäljningen har skatteutfallet varierat mellan 15 och 19 procent. Utfallet av förvärvsinkomstskatterna varierar i betydligt mindre grad än utfallet av samfundsskatterna. Utfallet av samfundsskatterna påverkar statens skatteintäkter betydligt mer än kommunernas. Ungefär två tredjedelar av samfundsskatterna går till staten och kring en tredjedel till de lokala ekonomierna, kommunerna och församlingarna. I de primära pålsproduktionskommunerna spelar näringen en väsentlig roll även för de lokala ekonomierna, kommunerna och församlingarna. År 2011 fanns det tio kommuner i Finland där pålsnäringens andel av kommunens (eller församlingens) skatteintäkter översteg 4 procent. För de direkta skatteeffekternas vidkommande baserar sig utredningen på detaljerat bokslutsmaterial ur databasen Amadeus. De indirekta skatteeffekterna beräknades utgående från Statistikcentralens uppgifter om input-output-analys.

Nyckelord: *Pålsnäring, skatter*

**Janne Huovari – Perttu Pyykkönen. 2012. TAX REVENUES
GENERATING BY THE FUR INDUSTRY. PTT Reports 238. 44 p.**

Abstract. This study examine the tax revenues generated by the fur industry in Finland in the years 2008-2011 according to the type of taxes and to fiscal authorities. While tax revenues in 2009 were about 16 million euros, in 2011 they amounted to almost 57 million euros. Depending on the value of the annual fur sales tax revenue has fluctuated between 15 and 19 percent. The tax revenues from earned income vary considerably less than the corporate taxes. The corporate taxes affect state tax revenues far more than the municipalities. About two-thirds of the corporate tax goes to the state and around one third to the local economies, municipalities and parishes. In the most important primary production regions the fur industry plays a significant role in the local economies. In 2011 there were ten municipalities in Finland where the fur industry's share of the municipality (or parish), tax revenues exceeded 4 percent. As far as the direct tax effect is concerned, the study is based on detailed financial accounts of fur farms and of other companies directly related to fur industry. The indirect tax effects were calculated based on Statistics Finland's input-output analysis.

Keywords: *Fur Industry, taxes.*

Esipuhe

Turkiselinkeinon saamat tulot muodostuvat käytännössä lähes kokonaan vientituloista. Vastaavasti tuotantoon käytetyt panokset ovat pääosin kotimaisia. Kauppataseen näkökulmasta elinkeinon ”hyötysuhde” on siis erinomainen. Siten elinkeinon tuottamat verotulot voidaan tavallaan katsoa maksetun ulkomailta.

Nahanmyynnistä saatavat tulot vaihtelevat kuitenkin kysynnän mukaan rajustikin. Lisäksi tuotanto on erittäin voimakkaasti keskittynyt tiettyihin kuntiin Pohjanmaalle.

Tätä taustaa vasten Suomen turkiseläinkasvattajien liitto (STKL) pyysi Pellervon taloustutkimusta (PTT) vuoden 2011 lopulla arvioimaan elinkeinon tuottamien verotulojen määrää ja sen jakautumista eri verolajeihin ja veronsaajille sekä elinkeinon verotulojen merkitystä turkistuotantoalueen kunnille ja seurakunnille.

Nyt kädessä oleva raportti on vastaus tähän pyyntöön. Selvityksen ovat laatineet yhteistyössä PTT:n maa- ja elintarviketalouden tutkimusryhmän tutkimusjohtaja Perttu Pyykkönen ja ekonomisti Janne Huovari.

Helsingissä 29 elokuuta 2012

Pasi Holm
toimitusjohtaja

Förord

Inkomsterna inom pälsnäringen utgörs praktiskt taget helt av exportintäkter. Å andra sidan görs produktionsinsatserna i huvudsak inom landet. Ur handelsbalansens perspektiv är ”nyttjandegraden” inom näringen således utmärkt. De skatteintäkter näringen genererar kan egentligen anses härröra från utlandet.

Intäkterna från skinnförsäljningen varierar dock kraftigt allt efter hur stor efterfrågan på produkterna är. Produktionen är dessutom kraftigt koncentrerad till vissa österbottniska kommuner.

Det var mot denna bakgrund Finlands Pälsdjursuppfödarens Förbund (FPF) i slutet av år 2011 gav Pellervo ekonomisk forskning (PTT) i uppdrag att utreda de skatteintäkter näringen genererar och hur intäkterna fördelar sig på olika skatteslag och skattetagare samt att klarlägga skatteintäkternas betydelse för kommunerna och församlingarna inom det område där pälsproduktionen sker.

Föreliggande rapport är resultatet av dessa utredningar. Rapporten har utarbetats av Perttu Pyykkönen, som leder PTT:s forskningsgrupp inom jordbruks- och livsmedelsekonomi, och PTT:s ekonomist Janne Huovari.

Helsingfors 29 augusti 2012

Pasi Holm
verkställande direktör

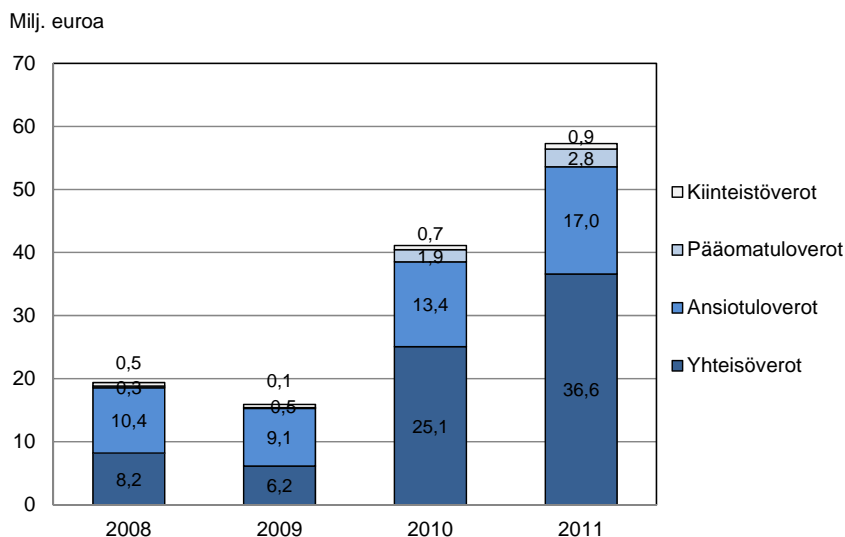
Yhteenveto

Veroja kertyy huonoinakin vuosina

Turkiselinkeino tuottaa yhteiskunnalle verotuloja samoilla periaatteilla kuin kaikki muutkin toimialat. Toimiala on kuitenkin hyvin suhdanneherkkä ja tulojen vaihtelu on suurta, koska turkisten hinnat vaihtelevat erittäin paljon ja nopeastikin. Toisaalta kustannusten vaihtelu ei ole läheskään yhtä suurta kuin tulojen vaihtelu. Niinpä, kun otetaan huomioon kerrannaisvaikutukset ja elinkeinon kytkeytyvien kaikkien eri osien tulot ja menot, verotuloja kertyy tuottajien kannattavuuden näkökulmasta heikoinakin vuosina lähes 20 milj. €.

Tässä selvityksessä on tarkasteltu turkiselinkeinon tuottamia verotuloja vuosina 2008-2011. Näihin vuosiin mahtuu turkistuottajien kannattavuuden näkökulmasta 2000-luvun sekä heikoin että paras vuosi. Siten tämä aikaperiodi antaa hyvän kuva turkiselinkeinon verotulojen merkityksestä. Oheisessa kuviossa on esitetty elinkeinon yhteenlasketut verotulot em. vuosina.

Vuonna 2009 verokertymä jäi noin 16 milj. euroon ja vastaavasti vuonna 2011 se oli noin 57 milj. €. Suhteutettuna vuotuiseseen nahkamyyntin arvoon verokertymä on vaihdellut 15 – 19 prosentin välillä. Tarkastellulla periodilla nahkamyyntin arvo oli vuonna 2009 noin 90 milj. € ja vuonna 2011 lähes 300 milj. €. Tulot ovat käytännössä lähes kokonaan vientituloja. Vastaavasti panokset ovat valtaosin kotimaisia, sillä rehu- ja palkkauskustannukset muodostavat noin 70 % turkistuotantotilojen kustannuksista.

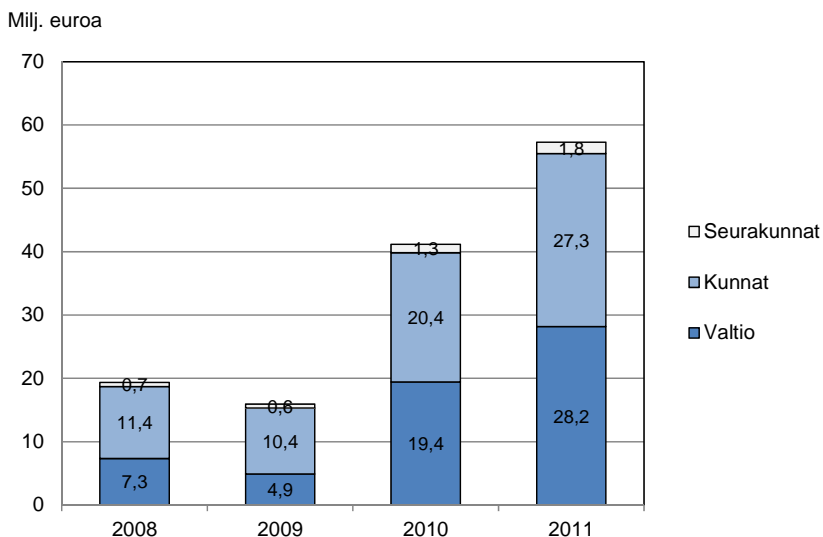
Kuvio 1. Verot verolajin mukaan vuosina 2008-2011

Ansiotuloverokertymä vaihtelee vähemmän kuin yhteisöverokertymä

Kokonaistulot olivat vuonna 2011 siis noin kolminkertaiset vuoteen 2009 verrattuna. Yhteisöverokertymä oli kuitenkin noin kuusinkertainen, kun taas ansiotuloverokertymä oli vastaavasti ”vain” kaksinkertainen.

Ansiotuloista maksetut verot vaihtelevat siten huomattavasti vähemmän kuin yhteisöverotulot. Tämä johtuu siitä, että pääosa ansiotuloista maksetuista veroista kertyy elinkeinon palkattujen henkilöiden palkkatuloistaan maksamista veroista. Koska tuotantomäärä ja elinkeinon palkattujen työntekijöiden määrä ei ole vaihdellut kovinkaan paljoa, ei myöskään palkkasumma muutu samalla tavalla kuin yrittäjien kokonaistulot nahkojen hintojen vaihdellessa.

Pääosa yhteisöveroista kertyy turkistuottajien osakeyhtiömuotoisten yritysten maksamista veroista ja yritysten tulos vaihtelee suoraan markkinatilanteen mukaan. Yritysten tulos vaihtelee selvästi enemmän kuin kokonaistulot, koska kustannuksissa vaihtelu on paljon pienempää. Tämä selittää myös sen, että yhteisöverokertymän suhteellinen vaihtelu on selvästi suurempaa kuin kokonaistuloissa.

Kuvio 2. Verot veronsaajan mukaan vuosina 2008-2011

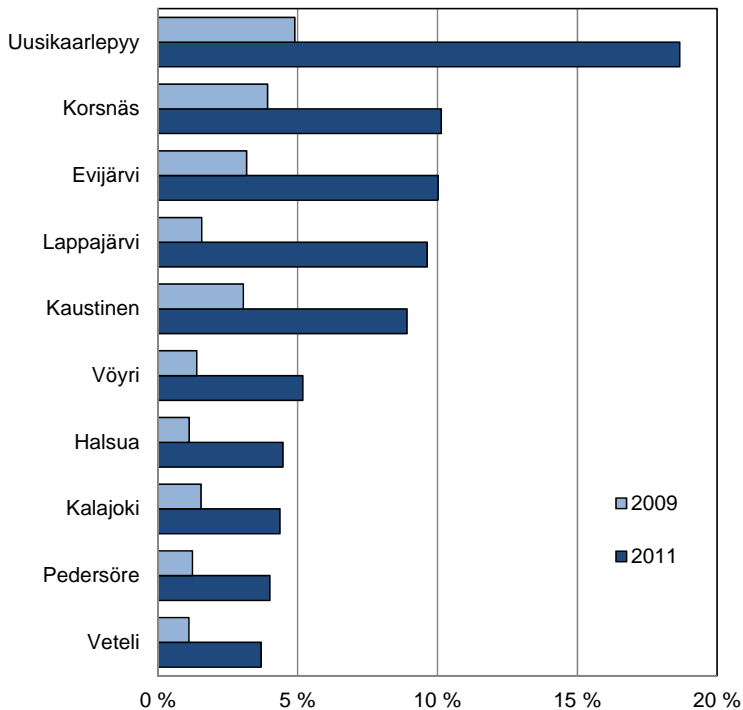
Valtion saamiin verotuloihin vaikuttaa yhteisöverojen määrä huomattavasti kuntia enemmän. Yhteisöveroista noin kaksi kolmasosaa päättyy valtiolle ja paikallistalouksiin kunnille ja seurakunnille noin kolmasosa. Suuri osa elinkeinon, erityisesti alkutuotantoon palkatusta työvoimasta on suhteellisen pienipalkkaista, joiden maksamista ansiotuloveroista valtaosa menee kunnille. Sen takia ansiotulojen vaihdellessa yritysten tuloja vähemmän myös kuntien ja seurakuntien turkiselinkeinosta saama verokertymä vaihtelee selvästi valtion verokertymää vähemmän. Valtion verotulot turkiselinkeinosta olivat vuonna 2011 yli viisinkertaiset vuoteen 2009 verrattuna. Myös paikallistalouksilla verokertymä oli vuonna 2011 huomattavasti suurempi kuin vuonna 2009, mutta silti ”vain” vajaa kolminkertainen kuten oheisesta kuviosta ilmenee.

Matalan nahkojen hintatason aikana kuntien ja seurakuntien osuus elinkeinon verokertymästä on noin kaksi kolmasosaa. Korkeiden hintojen aikana verokertymä jakautuu paikallistalouksien ja valtion kesken liki tasan.

Ydintuotantoalueella keskeinen merkitys

Turkistuotanto on keskittynyt varsin pienelle alueelle Pohjanmaata. Kymmenen suurinta tuottajakuntaa tuottaa noin kaksi kolmasosaa kaikista nahoista. Suurin osa paikallistalouteen kohdistuvista veroista (ansiotuloverojen kunnallisvero-osuus, kirkollisvero, kiinteistövero, yhteisöveron kunnille ja seurakunnille menevä osuus) jakautuu samassa suhteessa kuin tuotantokin eri kunnille. Sen takia elinkeinon merkitys päätuotantokunnissa on erittäin suuri myös paikallistalouksien, kuntien ja seurakuntien näkökulmasta kuten oheisesta kuviosta ilmenee.

Tässä tarkastelussa on mukana ne kymmenen kuntaa, joissa elinkeinon merkitys kunnan verotuloihin on suurin. Näillä alueilla toimivissa kunnissa myös seurakuntien verotuloista turkiselinkeino tuottaa suunnilleen vastaavat osuudet. Näissä kunnissa asuu yhteensä noin 55 000 asukasta, ja keskimäärin vuonna 2011 näiden kuntien verotuloista noin 7 % oli peräisin turkiselinkeinosta.

Kuvio 3. Turkiselinkeinosta saatujen verotulojen osuus kunnan verotuloista

Tarkat tilinpäätösaineistot taustalla

Selvitys perustuu elinkeinon suorien verovaikutusten osalta yksityiskohtaiseen tilinpäätösaineistoihin, jotka on kerätty Amadeus-tietokannasta. Tästä tietokannasta löytyy kaikkien osakeyhtiömuotoisten yritysten tilinpäätöstitiedot. Osakeyhtiömuotoisia turkistuotantotiloja on noin 700, kun kaiken kaikkiaan turkistuotantoa harjoitetaan noin 1 200 tilalla. Osakeyhtiömuotoisten tilojen osuus tuotannosta on kuitenkin huomattavasti lukumääräosuutta suurempi. Tarkat verotiedot saatiin noin 500 oy-muotoiselta tilalta ja niiden osuus turkistuotannosta on noin 80 %. Suhteuttamalla verotus nahkamyyntiin pystyttiin hyvin luotettavasti arvioimaan myös muiden kuin oy-muotoisten tilojen maksamat verot. Vastaavasti Amadeus-tietokannasta saatiin tiedot keskeisimmistä turkiselinkeinon kytkeytyvistä yrityksistä, mm. rehutehtaista, joiden yhteinen liikevaihto nousi vuonna 2011 yli 100 milj. euroon.

Tilinpäätöstiedoista saadaan tiedot myös palkkauskustannuksista ja näiden ja keskimääräisten veroprosenttien perusteella pystyttiin arvioimaan elinkeinon palkattujen henkilöiden tuloistaan maksamat verot eri tahoille. Tilinpäätöstietojen perusteella pystytään laskemaan tarkasti verotulot niiden yritysten osalta, joiden liikevaihto on kokonaan tai valtaosin suoraan turkiselinkeinosta aiheutuva.

Elinkeino hankkii tuotantopanoksia myös muilta toimialoilta (mm. rehuraaka-aineita, logistiikka- ym. palveluita, rakennustarvikkeita, energiaa jne.). Näiden toimialojen yrityksillä vain osa liikevaihdosta on kytköksissä turkiselinkeinon. Sen takia nämä välilliset verovaikutukset arvioitiin Tilastokeskuksen panos-tuotostietojen perusteella. Kun tiedetään näiden muiden kustannusten osuus, pystytään arvioimaan, mikä osuus tästä väli-tuotekäytöstä on työvoimakustannuksia ja mikä toimintaylijäämää. Näiden perusteella voidaan sitten arvioida verotulot.

Tutkimusaineistot ja verojen laskennan tekniset yksityiskohdat on kuvattu tarkasti raportin luvussa 3. Laskennan eteneminen ja tarkat numerotiedot on puolestaan raportoitu luvussa 4. Lisäksi raportin johdanto-osassa on tarkasteltu turkismarkkinoita ja hintakehitystä yleisellä tasolla.

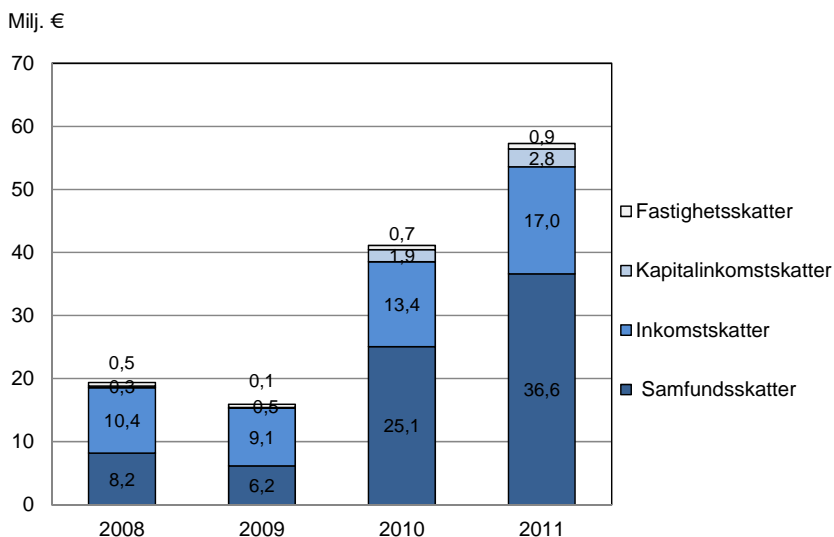
Sammanfattning

Skatter genereras även under sämre år

Pälsnäringen inbringrar skatteintäkter för samhället enligt samma principer som alla näringar. Det är dock fråga om en mycket konjunkturkänslig näring där intäkterna varierar kraftigt, eftersom pälspriserna går upp och ned, ibland väldigt fort. Kostnaderna varierar å andra sidan inte särskilt kraftigt. Det innebär att när man beaktar de kumulativa effekterna samt intäkterna och utgifterna inom alla de funktioner som hör samman med näringen, så uppgår skatteintäkterna till 20 milj. euro även under de år som för farmarna kan betraktas som svaga med tanke på lönsamheten.

Utredningen fokuserar på skatteintäkterna inom pälsnäringen under åren 2008–2011. För pälsfarmarna inrymmer perioden både det svagaste och det bästa året under 2000-talet. Man kan därför hävda att perioden mycket väl återspeglar betydelsen av skatteintäkterna inom näringen. I bifogade figur presenteras de sammanräknade skatteintäkterna inom näringen under nämnda år.

År 2009 var skatteutfallet inte mer än ca 16 milj. euro, men 2011 uppgick det till ca 57 milj. euro. Relaterat till värdet av den årliga skinnförsäljningen har skatteutfallet varierat mellan 15 och 19 procent. Värdet av skinnförsäljningen uppgick 2009 till ca 90 milj. euro, men 2011 till uppe mot 300 milj. euro. Intäkterna utgörs praktiskt taget helt av exportintäkter. I gengäld sker insatserna i huvudsak inom landet, eftersom foder- och lönekostnaderna står för ungefär 70 procent av pälsfarmernas kostnader.

Figur 1. Skatter enligt skattelag 2008-2011

Utfallet av förvärvsinkomstskatter varierar mindre än utfallet av samfundsskatter

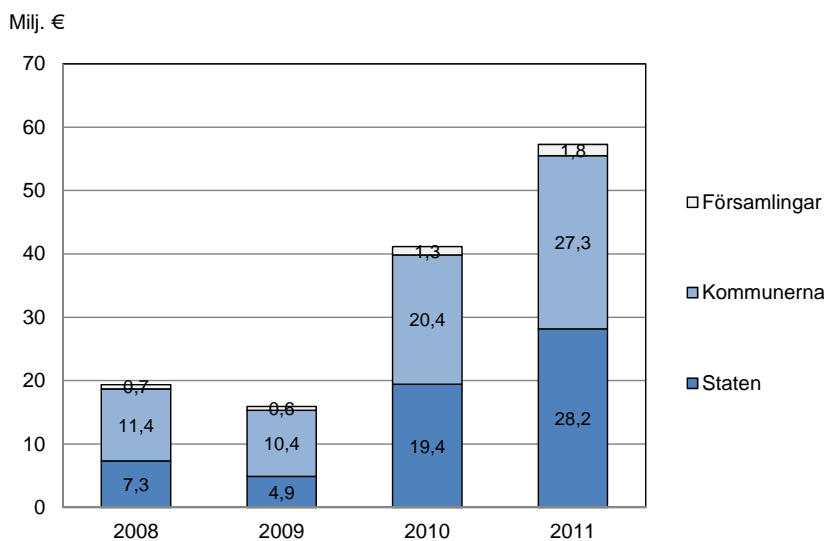
Totalinkomsterna år 2011 var alltså ungefär tredubbelt större än 2009. Utfallet av samfundsskatterna var dock ungefär sex gånger större, medan utfallet av förvärvsinkomsterna var ”endast” dubbelt större.

De skatter som genereras av förvärvsinkomsterna varierar således i betydligt mindre grad än samfundsskatteintäkterna. Detta beror på att skatterna på förvärvsinkomster i huvudsak utgörs av skatt som avlönade personer inom näringen betalar på sina löneinkomster. Eftersom varken produktionsvolymen eller antalet anställda arbetstagare varierat alltför mycket, har inte heller lönesumman varierat på det viset som företagarnas totalinkomster gjort i takt med att skinnpriserna fluktuerat.

Merparten av samfundsskatterna utgörs av skatter som betalats av pälsföretag som är aktiebolag, och företagens resultat är direkt beroende av marknadsläget. Företagens resultat varierar klart mer än totalintäkterna, eftersom kostnadsfluktuationen är betydligt mer begränsad. Detta förklarar även varför samfundsskatteutfallet relativt sett varierar betydligt mer än totalintäkterna.

Samfundsskatterna påverkar statens skatteintäkter betydligt mer än kommunernas. Av samfundsskatterna går ungefär två tredjedelar till staten och ungefär en tredjedel till kommunerna och församlingarna. En stor del av den arbetskraft näringen sysselsätter, i synnerhet inom primärproduktionen, är relativt lågavlönad. Av de skatter de anställda betalar på sina förvärvsinkomster går största delen till kommunerna. Eftersom förvärvsinkomsterna varierar mindre än företagens intäkter, påverkas kommunernas och församlingarnas skatteutfall av pälsnäringen betydligt mindre än statens skatteutfall. År 2011 var statens skatteintäkter från pälsnäringen mer än femfalt större än 2009. Även i de lokala ekonomierna var skatteutfallet 2011 betydligt större än 2009, men ändå ”bara” knappt tre gånger större, såsom av figuren framgår.

Under perioder med låga skinnpriser är kommunernas och församlingarnas andel av skatteutfallet från näringen ungefär två tredjedelar. När priserna är höga fördelas skatteutfallet nästan jämnt mellan de lokala ekonomierna och staten.

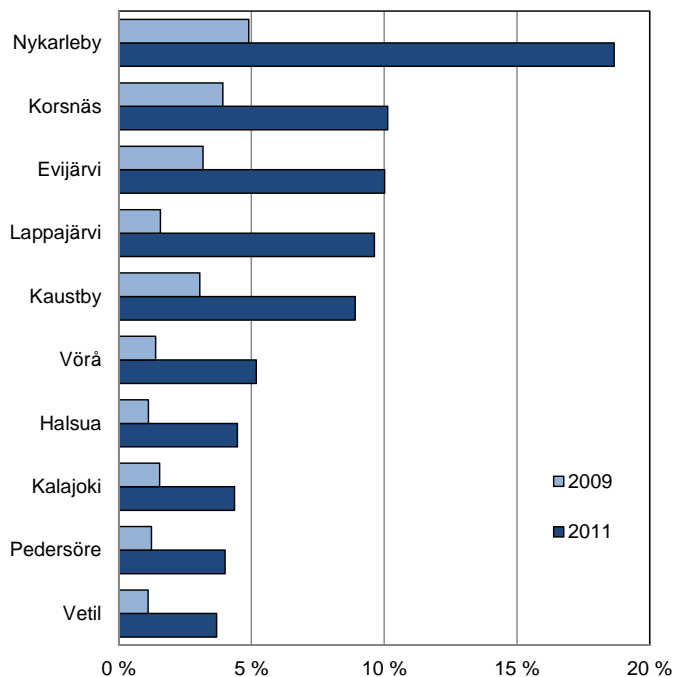

Figur 2. Skatter enligt skattetagare 2008-2011

Central betydelse inom det primära produktionsområdet

Pälsproduktionen är koncentrerad till ett rätt litet område i Österbotten. De tio största produktionskommunerna står för ungefär två tredjedelar av alla skinn. Största delen av de skatter som går till de lokala ekonomierna (kommunalskattens andel av förvärvsinkomsterna, kyrkoskatten, fastighetsskatten, den andel av samfundsskatten som går till kommunerna och församlingarna) fördelar sig på de olika kommunerna på motsvarande sätt som produktionen. Av den anledningen har näringen en synnerligen stor betydelse i de primära produktionskommunerna även för de lokala ekonomierna, kommunerna och församlingarna, vilket även figuren intill utvisar.

Här beaktas de tio kommuner där näringens inverkan på kommunens skatteintäkter är störst. I dessa kommuner svarar pälsnäringen för en ungefär lika stor andel även av församlingarnas skatteintäkter. Kommunerna har sammanlagt ungefär 55 000 invånare, och år 2011 härrörde i snitt 7 procent av kommunernas skatteintäkter från pälsnäringen.

Figur 3. Skatteintäkterna från pälsnäringen angivna som andelar av kommunens totala skatteintäkter

Bygger på detaljerat bokslutsmaterial

I fråga om de direkta skatteeffekterna bygger utredningen på detaljerat bokslutsmaterial ur databasen Amadeus, som innehåller bokslutsuppgifterna för alla aktiebolag. Det finns ungefär 700 pälssfarmer som är aktiebolag, medan det totala antalet farmer som bedriver pälproduktion är ca 1 200. De aktiebolagsbaserade farmernas andel av produktionen är dock betydligt större än vad antalet antyder. Detaljerade skatteuppgifter samlades in från ca 500 aktiebolagsbaserade farmer, och dessas andel av pälproduktionen var ca 80 procent. Genom att ställa beskattningen i proportion till skinnförsäljningen kunde vi på ett mycket tillförlitligt sätt beräkna skatterna även från farmer som inte är aktiebolag. Via databasen Amadeus fick vi fram uppgifter om de mest centrala företagen som verkar i anslutning till pälsnäringen, bland annat foderfabrikerna, vilkas sammanräknade omsättning år 2011 överskred 100 milj. euro.

Av bokslutsuppgifterna framgick även lönekostnaderna, och på basis av dessa och de genomsnittliga skattesatserna kunde vi beräkna de skatter som de anställda betalat till respektive skattetagare. På basis av bokslutsuppgifterna kan man detaljerat beräkna skatteintäkterna hos de företag vars omsättning i sin helhet eller huvudsakligen genereras av pälsnäringen.

Näringen utnyttjar produktionsinsatser även från andra branscher (bland annat foderråvaror, logistik- och andra tjänster, byggmaterial och energi). Av omsättningen hos företag inom dessa branscher är endast en del av omsättningen kopplad till pälsnäringen. Dessa indirekta skatteeffekter beräknades därför utgående från Statistikcentralens uppgifter om insats och avkastning. När man känner till andelen av dessa övriga kostnader kan man beräkna hur användningen som mellanprodukt fördelar sig i arbetskraftskostnader och verksamhetsöverskott. På basis av dessa kan man sedan uppskatta skatteintäkterna.

Undersökningsmaterialet och de tekniska detaljerna i skatteberäkningen beskrivs detaljerat i kapitel 3. I kapitel 4 redogörs för hur beräkningen framskridit, och där presenteras även de exakta sifferuppgifterna. I inledningen av rapporten beskrivs pälsmarknaden och prisutvecklingen på en allmän nivå.

Sisällys

Esipuhe.....	5
Förord	6
Yhteenveto.....	7
Sammanfattning	12
1. Johdanto.....	19
2. Tutkimustehtävä.....	23
3. Tutkimusaineistot ja laskentamenetelmät.....	24
4. Tutkimustulokset.....	27
4.1. Verotulot yhteensä ja jaoteltuna maksajittain.....	27
4.2. Verotulot jaoteltuna verolajeittain ja veronsajittain.....	32
4.3. Verotulojen aluetaloudellinen merkitys.....	36
5. Lopuksi.....	42
Lähteet.....	43

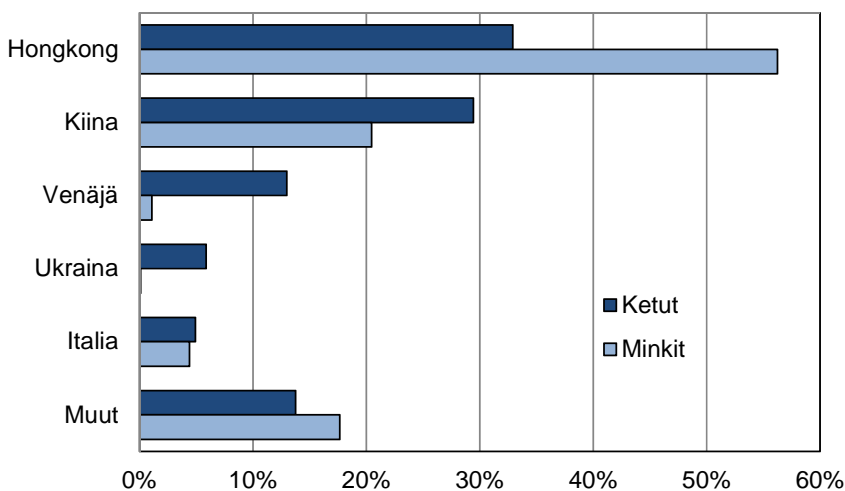
1. Johdanto

Turkiselinkeino poikkeaa monista muista toimialoista siinä, että tuotteista saadut myyntitulot tulevat lähes kokonaan ulkomailta. Tärkeimmät vientikohteet ovat Hongkong, Kiina, Venäjä, Italia ja Aasian maat (ks. kuvio 4). Tuotantoon käytetyt panokset ovat kuitenkin lähes kokonaan kotimaisia.

Elinkeino on myös erittäin markkinaorientoitunut ja julkisen tuen merkitys elinkeinolle on varsin vähäinen. Siten tulonmuodostuksen ja arvonlisäyksen näkökulmasta ja edelleen elinkeinon tuottamien verotulojen näkökulmasta tilanne on suhteellisen selväpiirteinen. Suomalaiselle yhteiskunnalle tuleva nettohyöty verotulojen muodossa tulee kokonaan maan rajojen ulkopuolelta.

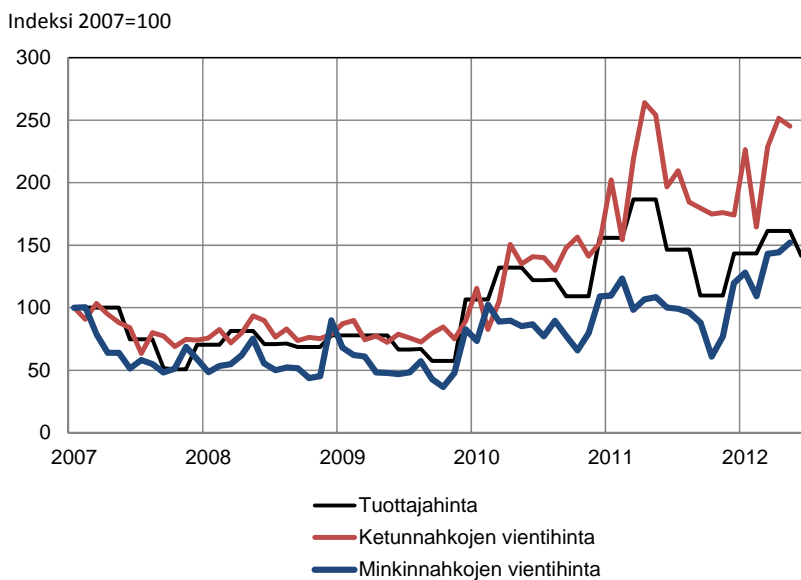
Markkinalähtöisyydestä seuraa myös se, että kysyntä määrää tuotteiden hinnat. Hallinnollista säätelyä tai hintoja tasoittavia instrumentteja tai markkinamekanismeja ei ole. Koska kyseessä ei ole välttämättömyyshyödyke, kysyntätilanne maailmanmarkkinoilla vaihtelee erittäin paljon. Maailman talouskehityksen merkitys on suuri elinkeinolle. Toisaalta kysyntään vaikuttavat monet muutkin tekijät, joista muoti ei ole vähäisin. Huononkin talouskehityksen aikana hinnat voivat kohota, jos muut tekijät lisäävät kysyntää. Kuviossa 5 on esitetty turkisten tuottajahintojen kehitys Suomessa vuosina 2007-2012/06 ja toisaalta vientihintojen kehitys samalla ajanjaksolla.

Turkistuoannon tulot vaihtelevat vuosittain siis huomattavasti. Kustannuskehitys puolestaan on huomattavasti vakaampaa sekä hintojen että määrien suhteen. Kuviossa 6 on esitetty tuottajahintojen ja keskeisimmän kustannuserän eli rehun hintojen kehitys vuosina 2007-2012/06.

Kuvio 4. Turkisviennin jakauma maittain vuosina 2010-2011. Lähde: Suomen tulli

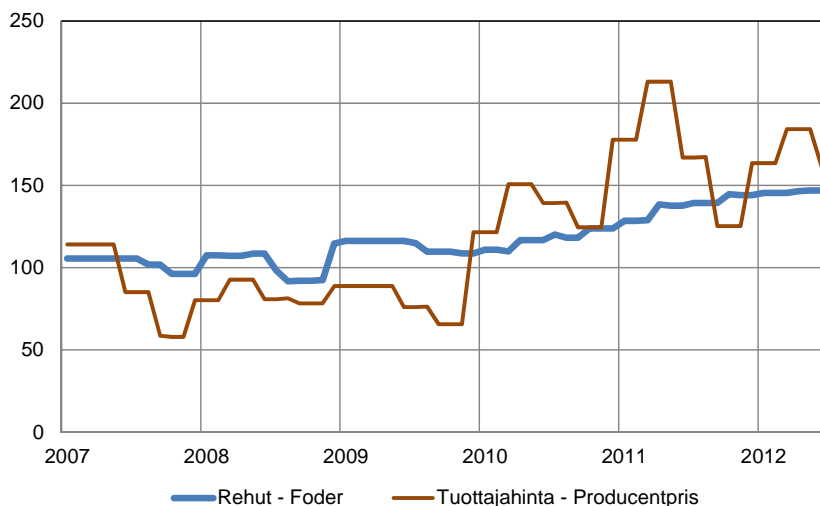
Figur 4. Pälsexporten till olika länder 2010–2011. Källa: Finska tulln

Kuvio 5. Tuottaja- ja vientihintojen kehitys 2007-2012/06. Lähde: Tilastokeskus, Suomen tulli

Figur 5. Producent- och exportpriser 2007–2012/06. Källa: Statistikcentralen, Finska tulln

Indeksi - Index 2005=100

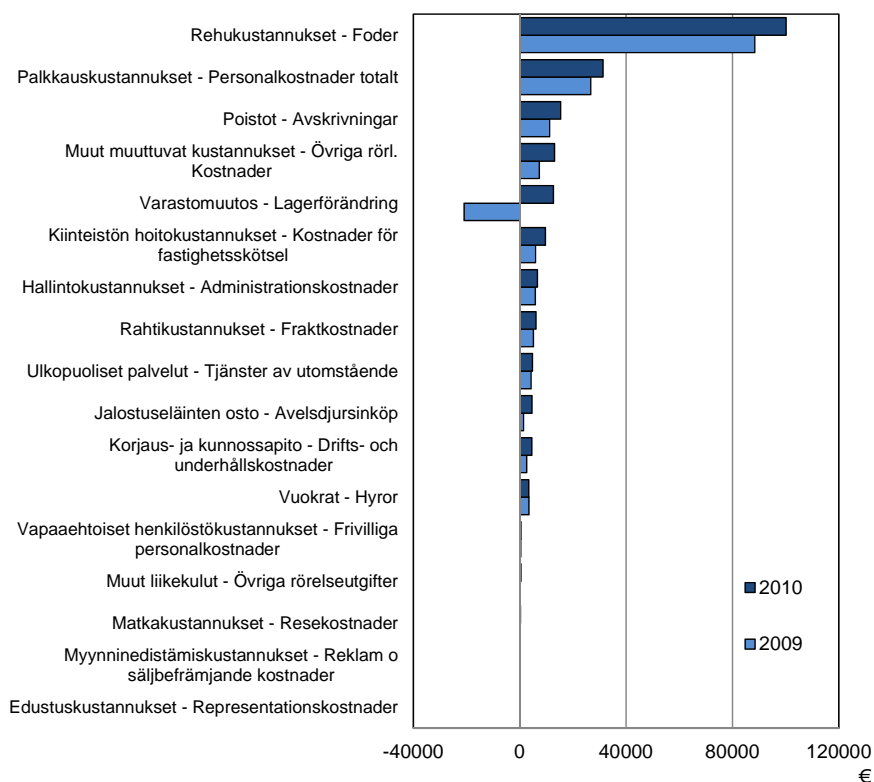

Kuvio 6. Tuottajahintojen ja rehun hintojen kehitys turkistuotannossa vuosina 2000-2012/06. Lähde: Tilastokeskus

Figur 6. Utvecklingen av producentpriser och foderpriser under åren 2000-2012/06. Källa: Statistikcentralen

Turkistuotannon kustannusrakenne on puolestaan esitetty kuviossa 7. Siinä on esitetty tilanne vuosina 2009 ja 2010, jotka olivat tuottajahintojen näkökulmasta hyvin erilaiset vuodet. Nahkamyyntin arvo 2009 päättyneellä huutokauppakaudella (1.12.2008-30.11.2009) oli noin 89 milj. € ja vuotta myöhemmin päättyneellä kaudella (1.12.2009-30.11.2010) yli kaksinkertainen eli noin 231 milj. € (STKL:n tilastot). Kustannusten muutos oli kuitenkin huomattavasti pienempi. Kuvioista ilmenee hyvin myös se, että rehukustannus ja työkustannus ovat kaksi ylivoimaisesti suurinta kustannuserää. Niiden yhteenlaskettu osuus on noin kaksi kolmasosaa.

Tällä tulonmuodostuksen ja kustannuskehityksen eroavaisuuksilla on suuri merkitys myös turkistuottajien talouteen ja tuotannon kannattavuuteen sekä veroihin. Vuosittainen vaihtelu niin veroissa kuin siinä, mistä lähteistä verot tulevat ja kuka ne maksaa, on siten suuri. Nämä eri taustatekijät huomioon ottaen Suomen Turkiseläinten Kasvattajien Liitto (STKL) pyysi Pellervon taloustutkimusta PTT arvioimaan turkiseläinten veroja.

Kuvio 7. Turkistuotannon kustannusrakenne vuosina 2009-2010. Lähde: PTT:n omat laskelmat kirjanpitoaineiston perusteella.

Figur 7. Kostnadsstrukturen inom pälsproduktionen 2009–2010. Källa: Egen sammanställning som baserar sig på bokföringsinformation.

2. Tutkimustehtävä

Tämän selvityksen tavoitteena on arvioida, kuinka paljon turkiselinkeino tuottaa verotuloja (valtiolle, kunnille ja seurakunnille) ja mikä on niiden merkitys erityisesti niissä kunnissa, joissa elinkeinon merkitys on suuri.

Tavoitteena on eritellä verot myös verolajeittain ainakin siten, että tuloverot jaetaan valtiolle, kunnille ja seurakunnille meneviin osuuksiin. Muiden verojen merkitys on huomattavasti pienempi kuin tuloverojen, joten niitä tarkastellaan vain rajatusti. Tässä yhteydessä on syytä huomata, että arvonlisäveroa ei tarvitse ottaa lainkaan huomioon. Vientituloista ei makseta arvonlisäveroa. Siten vaikka elinkeinon piirissä toimivat yritykset ja yrittäjät ovat normaalisti arvonlisäverovelvollisia, saavat he niiltä osin kuin eivät voi vähentää niitä tuotteiden myynnistä saamistaan arvonlisäveroista maksamansa verot palautuksena. Muista veroista kiinteistöverot ovat merkityksellisimmät, joskin niidenkin merkitys on suhteellisen vähäinen. Perintö- ja lahjaverot sekä luovutusvoittoverojen merkitys on niin vähäinen, että ne jätetään tarkastelun ulkopuolelle.

Tutkimuksen taustaosuudessa kuvattujen suhdannetekijöiden takia tarkasteluun päätettiin ottaa mukaan vuodet 2008-2011. Tälle ajanjaksolle osuu suuria hintavaihteluita.

3. Tutkimusaineistot ja laskentamenetelmät

Tutkimusaineistot

Tutkimusaineiston ytimen muodostavat Amadeus-tietokannasta saatavat tiedot suomalaisten yritysten tilinpäätöksistä. Selvityksen johdantoluvun kuviossa 7 esitettiin jo eräitä tietoja tähän aineistoon perustuen. Tämän aineiston sisältämät yritykset kattavat siis yli 80 % turkistuotannosta, vaikka lukumääräisesti osuus jää alle puoleen. Käytännössä nämä yritykset ovat keskimääräistä suurempia vastaten varsin hyvin STKL:n tilastojen mukaista suhdetta, jonka mukaan esimerkiksi 42 % tiloista suurimmasta päästä laskettuna tuottaa 82 % nahoista. Siten tästä tietokannasta saatavien yritysten tietojen perusteella voidaan arvio yleistää helposti ja luotettavasti koskemaan koko elinkeinoa.

Samasta Amadeus-tietokannasta löytyvät tiedot myös muiden turkiselinkeinon kytkeytyvien yritysten tilinpäätöstiedoista. Johdanto-osan kuvion 7 perusteella keskeisin kustannuserä on rehukustannus. Tietokannasta löytyy yhtä lukuun ottamatta kaikkien 13 rehuyhtiön tiedot.

Tietokannasta löytyvät myös tiedot palkkauskustannuksista, joiden perusteella voidaan arvioida elinkeinon palkatun työvoiman maksamat tuloverot. Tuloverot arvioidaan käyttämällä veronmaksajien keskimääräisiä tuloveroprosentteja (saatavissa esim. veronmaksajien keskusliiton tilastoista). Tuloveroprosentti riippuu tulotasosta ja vaihtelu on suuri, mutta tietokannasta löytyy myös työntekijöiden lukumäärä, jonka avulla pystytään arvioimaan keskimääräinen palkkataso ja sen perusteella arvioimaan oikeassa suuruusluokassa oleva keskimääräinen tuloveroprosentti.

Iso merkitys on myös pääosin turkistuottajien omistamalla Saga Furs-pörssi-yhtiöllä, jonka tiedot ovat saatavilla paitsi em. tietokannassa myös yrityksen Internet-sivuilla. Myös muiden elinkeinon kytkeytyvien yritysten tiedot löytyvät tietokannasta. Tällöin otetaan huomioon paitsi tuotantopanosten tuotanto ja kauppa (koneet, laitteet, tarvikkeet, rehuraaka-aineet, maahantuonti jne.) myös palveluiden tuotanto (kuten nahkomot,

kuljetus/logistiikkatoiminnot, neuvonta, eläinten välitys, jalostus, sivutuotteet). Tosin näillä yrityksillä kaikki liikevaihto ei välttämättä ole kytköksissä turkiselinkeinon. Sen takia toinen, ehkä luotettavampi tapa arvioida niistä kertyviä verotuloja, on arvioida Tilastokeskuksen panos-tuotostietojen perusteella, mikä osuus tästä välituotekäytöstä on työvoimakustannuksia ja mikä toimintaylijäämää. Näiden perusteella voidaan arvioida verotulot käyttämällä keskimääräisiä tuloveroprosentteja ja efektiivistä yhteisöveroprosenttia (noin 23 %) toimintaylijäämäosuuteen.

Toinen yritystason aineisto, joka PTT:ssa on käytössä, on johdantoluvun kuviossa 7 mainittu yksityiskohtainen kirjanpitoaineisto noin 60 turkistuotantotilalta. Myös tähän joukkoon kuuluvat tilat ovat keskimääräistä suurempia vastaten lähes 10 prosenttia koko Suomen nahkamyyntistä. Tätä aineistoa käytetään apuna, kun tarvitaan kustannusrakenteen perusteella tehtäviä oletuksia varten taustainformaatiota. Hyvä esimerkki tästä on Amadeus-tietokannan tieto palkkauskustannuksista. Sitä ei ole eritelty palkkoihin ja sivukuluihin, mutta tämän kirjanpitoaineiston perusteella se voidaan luotettavasti tehdä.

Osakeyhtiömuotoisilla yrityksillä tilikausi noudattaa pääsääntöisesti huutokauppavuotta siten, että tilikausi alkaa ennen kauden ensimmäistä joulukuussa järjestettävää huutokauppaa. Tyypillinen tilikauden aloituspäivä on 1.12. Vastaavasti tilikausi päättyy huutokauppavuoden viimeisen syyskuussa järjestettävän huutokaupan jälkeen. Samoin nahkamyynti tilastoidaan huutokauppavuosittain, joten tietokannasta saatavat tiedot on loogista suhteuttaa ao. vuoden nahkamyyntiin. Kustannukset sen sijaan kirjataan sen mukaan kuin niitä syntyy, joten tilikauden tulot on aikaan saatu edellisen tilikauden kustannuksilla. Tämä ei kuitenkaan vaikuta tarkasteluun, koska tämä ”rytmiero” säilyy vakiona.

Verolajeittainen erittely

Tietokannasta saadaan vain yritysten maksamat verot yhteensä. Tästä arvioidaan kiinteistöverojen osuus, jolloin jäljelle jäävä osuus on tuloveroja. Kiinteistöverot voidaan arvioida tasetiedoista ilmenevien varallisuustietojen perusteella käyttämällä valtakunnan keskimääräisiä kiinteistöveroprosentteja. Kiinteistöveroa maksetaan maapohjasta, jolla turkistarha (tai muut kiinteistöt) sijaitsee sekä kiinteistä tuotantorakennuksista (varjotalot mukaan lukien).

Pääosa veroista on kuitenkin tuloveroja, jotka osakeyhtiöistä maksetaan kokonaan yhteisöverona valtiolle. Yhteisövero voidaan kuitenkin helposti jakaa valtion, kuntien ja seurakuntien osuuteen. Kyse on käytännössä yksinomaan yhdellä paikkakunnalla toimivista yrityksistä, joten ao. yrityksen maksamasta yhteisöverosta eri kuntiin meneviä osuuksia ei tarvitse eritellä. Samoin palkoista maksetut verot jaetaan valtion, kuntien ja seurakuntien kesken. Yhteisöveron jako-osuudet on määritetty laissa, tuloverojen jakautumisesta voidaan tehdä arvio, kun tiedetään keskimääräinen palkka ja palkansaajien jakautuminen eri tuloluokkiin.

Jako eri kunnille voidaan turkistuottajien, rehutehtaiden ja heidän maksamiensa palkkatulojen osalta tehdä varsin luotettavasti nahkamyyntin arvon perusteella, joka tieto on saatavilla STKL:n tilastoista. Sen sijaan muiden elinkeinon kytkeytyvien yritysten osalta jako on paljon vaikeampi tehdä. Osa panoksista ostetaan paikkakunnalta, jolla turkistarha sijaitsee, mutta osa sijaitsee kokonaan tuotantoalueen ulkopuolella.

Verotulojen aluetaloudellista merkitystä pystytään tämän jälkeen arvioimaan helposti vertaamalla kunnan turkiselinkeinosta saamia verotuloja kunnan (ja seurakunnan) kokonaisverotuloihin. Nämä tiedot löytyvät esimerkiksi Kuntaliiton tilastoista. Tarkastelu rajataan niihin kuntiin, joissa turkiselinkeinon laajuus on suurin ja toisaalta niihin, joissa sen merkitys suhteessa kunnan kokoon on suurin.

4. Tutkimustulokset

4.1. Verotulot yhteensä ja jaoteltuna maksajittain

Turkistuotantotilojen maksamat verot

Ensimmäisenä tarkastellaan turkistuotantotilojen maksamia veroja. Taulukossa 1 on esitetty Amadeus-tietokannasta löytyvien turkisten alkutuotantoa harjoittavien yritysten liikevaihto- ja verotiedot.

Liikevaihdosta pääosa muodostuu nahkamyyntituloista. Yksityiskoh-
taisen kirjanpitoaineiston perusteella voidaan arvioida, että esimerkiksi
vuonna 2010 nahkamyyntin osuus liikevaihdosta oli noin 84 %. Siten
nahkamyyntin arvo em. taulukossa kuvatuilla tiloilla oli vuonna 2010
noin 164 milj. € eli noin 71 % koko nahkamyyntin arvosta. Muusta liike-
vaihdostakin suuri osa liittyy suoraan turkiselinkeinon (mm. jalos-
tuseläinten myynti). Toisaalta koko elinkeinon verokertymää tarkasteltaes-
sa olennainen tieto on verojen suhde liikevaihtoon. Koska tiedot ovat
näinkin kattavat, voidaan em. suhdetta käyttää suoraan arvioitaessa turkis-
tuottajien nahkamyyntituloistaan maksamiaan veroja (taulukko 2).

Taulukko 1. Turkistuotantoa harjoittavien yritysten liikevaihto ja maksetut verot 2008-2011.

Tabell 1. Pälsföretagens omsättning och skatter 2008–2011.

	2008	2009	2010	2011
Liikevaihto - Omsättning, 1000 €	75688	59152	195406	234470
Verot - Skatter, 1000 €	1875	954	16716	23036
Verot suhteessa liikevaihtoon – Skatter i förhållande till omsättning	2,5 %	1,6 %	8,6 %	9,8 %
N	457	434	517	547

Taulukko 2. Turkistuottajien nahkamyyntituloista maksamat verot 2008-2011.

Tabell 2. Skatter på pälsproducenternas inkomster från skinnförsäljning 2008–2011.

	2008	2009	2010	2011
Nahkamyyntin arvo – värdet av skinnförsäljningen, milj. €	124,2	89,4	231,1	296,7
josta verot – varav skatt	2,5 %	1,6 %	8,6 %	9,8 %
Verot – Skatterna,, milj. €	3,1	1,4	19,8	29,1

Tämä asetelma paljastaa suuret vuotuiset kannattavuuserot, jotka heijastuvat myös veroihin. Huutokauppakaudella 2008/2009 hinnat olivat vuosikymmenen alimmat, joka näkyi turkistuottajien heikkona kannattavuutena. Yli 1 000 tilaa maksoivat yhteensä veroja vain runsaan 1 milj. €. Tämä on keskimäärin vain runsas 1 000 € tilaa kohden. Vastaavasti seuraavana vuonna hinnat kääntyivät nousuun, kannattavuus parantui selvästi ja verokertymä kasvoi lähes 14-kertaiseksi.

Hinnat nousivat edelleen vuonna 2011, joten verokertymä on edelleen selvästi kasvanut. Verot kohosivatkin vuonna 2011 lähes 10 prosenttiin nahkamyyntin arvosta. Koska nahkamyyntin arvo kasvoi lähes 300 milj. euroon, kasvoivat turkistuottajien maksamat verot vuonna 2011 noin 29 milj. euroon.

Palkatun työvoiman tuloistaan maksamat verot

Toinen merkittävä verokertymää tuottava erä on elinkeinon palkatun työvoiman palkoista maksamat tuloverot. Palkkauskustannukset ovat turkistuottajien toiseksi suurin kuluerä rehukustannuksen jälkeen. Merkittäviä palkatun työvoiman käyttäjiä ovat myös rehutehtaat sekä huutokauppayhtiö Saga Furs. Myös eräissä muissa elinkeinoa palvelevissa yrityksissä on palkattua työvoimaa, mutta niiden määrää ei käytössä olevista tietokannoista saada kohdennettua tarkasti. Tosin esimerkiksi suurin nahkompalveluja tarjoava yritys (Furfix) on mukana tarkastelussa, koska se on Saga Fursin tytäryhtiö ja sisältyy siten konsernitietoihin.

Samoilla perusteilla kuin edellä liikevaihto- ja verotietojen perusteella johdettiin turkistuottajien maksamat verot, voidaan johtaa myös turkistiloille ja rehutehtaille palkatusta työvoimasta aiheutuvat kustannukset. Saga Fursin tiedot on otettu heidän omasta vuosikertomuksestaan (taulukko 3).

Taulukko 3. Turkiselinkeinon välittömät palkkauskustannukset 2008-2011, milj. €.

Tabell 3. Direkta lönekostnader inom pälsnäringen 2008–2011, milj. €.

	2008	2009	2010	2011
Tuottajat - Farmare	25,71	18,91	26,77	34,98
Rehutehtaat - Foderfabriker	5,47	6,21	7,07	7,85
Saga Furs	13,90	13,70	15,51	15,96
Yhteensä - Totalt	45,08	38,82	49,35	58,80

Palkkauskustannuksiin sisältyvät myös henkilösivukulut. Tässä selvityksessä niiden osuutena käytetään 30 prosenttia, joka on hieman enemmän kuin lakisääteiset eläke- ym. maksut (noin 27 %). Kirjanpitolietojen perusteella ne ovat olleet turkistuottajien maksamissa palkoissa juuri tuon noin 30 %. Kun palkkakustannus on selvitetty, voidaan keskimääräistä tuloveroprosenttia käyttäen arvioida palkkatuloista maksettujen verojen määrä.

Valtaosa etenkin turkistiloille palkatusta työvoimasta on suhteellisen pienipalkkaista työvoimaa. Työvoima on suurelta osin aika vähän koulutettuja miehiä, jotka työskentelevät osittain kausiluontoisesti turkistarhoilla esimerkiksi nahoitusseisongin aikaan eivätkä välttämättä ole ympäri vuoden lainkaan töissä. Tilinpäätöstietojen perusteella voidaan arvioida, että keskimääräinen vuosipalkka on korkeintaan 25 000 €. Verotilastojen mukaan efektiivinen tuloveroprosentti tuloluokassa 20-25 000 € on 15,0. Tätä keskimääräistä tuloveroprosenttia käytetään tässä tutkimuksessa arvioitaessa palkoista maksettuja veroja. Näillä perusteilla päädytään taulukossa 4 esitettyyn arviointiin palkkatuloista maksetuista veroista.

Taulukko 4. Turkiselinkeinon välittömät palkkakustannukset yhteensä ja palkoista maksetut tuloverot, milj. €.

Tabell 4. Pälsnäringens direkta lönekostnader totalt och inkomstskatter på lönerna, milj. €.

	2008	2009	2010	2011
Palkkakustannukset -				
Lönekostnader	34,68	29,86	37,96	45,23
Tuloverot - Inkomstskatter	5,20	4,48	5,69	6,78

Merkille pantavaa on, että palkoista maksetut verot vaihtelevat suhdante-tilanteen mukaan huomattavasti vähemmän kuin turkistuottajien verot. Tosin vuoden 2009 heikko kannattavuus näkyy myös siinä, että turkistilojen palkkakustannukset olivat selvästi pienemmät kuin edellisenä tai seuraavana vuonna. Käytännössä se tarkoitti, että yrittäjät tekivät suuremman osan töistä itse.

Rehutehtaiden ja Saga Fursin maksamat verot

Kolmanneksi tarkastellaan rehutehtaiden ja Saga Fursin maksamia veroja. Nämä tiedot saadaan lähes suoraan tietokannasta ja Saga Fursin vuosiker- tomuksesta. Rehutehtaita on kaikkiaan 14 kpl, joista liikevaihtotieto löytyi 12 tehtaalta vuosina 2008-2009 ja 13 tehtaalta vuonna 2010 ja 9 tehtaalla vuonna 2011. Verotieto löytyi vain 8-9 tehtaalta, mutta näiden tietojen avulla arvioitiin myös niiden tehtaiden verotiedot, joilta varsinainen vero- tieto puuttui. Rehutehtaat ovat pääosin turkistuottajien itse omistamia osakeyhtiöitä ja varsin huomattavasta liikevaihdosta huolimatta niiden tulokset ja myös verot suhteessa liikevaihtoon ovat olleet suhteellisen pie- niä (taulukko 5).

Saga Fursin osalta tilanne on sellainen, että vuonna 2008 se tosiasialli- sesti maksoi veroja yli 1 milj. €, mutta vastaavasti vuonna 2009 se sai pa- lautuksia yli 0,5 milj. €. Tämä on korjattu em. taulukossa siten, että vuoden 2009 palautus on vähennetty vuonna 2008 maksetuista veroista.

***Taulukko 5.** Rehutehtaiden ja Saga Fursin maksamat verot, milj. €.*

***Tabell 5.** Skatter som betalats av foderindustrin och Saga Furs, milj. €.*

	2008	2009	2010	2011
Rehutehtaat - Foderfabriker	0,22	0,50	0,71	1,10
Saga Furs	0,619	0,000	2,785	4,885

Elinkeinon muut verot

Neljänneksi ja viimeiseksi tarkastellaan elinkeinon liittyvien muiden yri- tysten maksamia veroja. Koska suuri osa muista tavarantoimittajista tai palveluntuottajista tuottaa tavaroita ja palveluita myös muille toimialoille, tehdään tarkastelu turkistuottajien ja rehutehtaiden niiden kustannusten perusteella, joita ei edellä ole vielä otettu huomioon.

Turkistuottajien osalta tämä tarkoittaa sitä, että tarkastellaan muita kuin rehu- ja palkkauskustannuksia. Näiden osuus voidaan kirjanpitolietojen perusteella arvioida noin 30-35 prosentiksi tilojen kaikista kustannuksista. Nämä kustannukset koostuvat mm. koneiden ja laitteiden hankinnasta, rakennuksista, niiden korjauksesta ja huollosta, kirjanpidosta ja muista hallintokuluista, jalostus-, nahkonta-, kuljetus- ym. palveluiden käytöstä jne. Vastaavasti rehutehtaille muodostuu kustannuksia rehuraaka-aineiden hankinnasta ja pääomasta jo tarkasteltujen palkkauskustannusten lisäksi. Näistä kustannuseristä arvioidaan palkkojen ja toimintaylijäämän osuus panos-tuotostietojen avulla, joiden mukaan palkkojen osuus on noin 31 % ja toimintaylijäämän osuus noin 22 % (Suomen virallinen tilasto, 2007). Nämä ”jäljelle jäävät” kustannukset on esitetty taulukossa 6.

Verojen laskennassa palkkauskustannuksesta vähennetään sivukulut (30 % kuten edellä) ja jäljelle jäävä palkkasumma kerrotaan 15 prosentilla kuten edellä. Toimintaylijäämästä verot lasketaan käyttäen efektiivisenä veroprosenttina 23 prosenttia. Siten päädytään taulukossa 7 esitettyihin veroihin.

Suhteessa aiemmin tarkasteltuihin verokertymiin kyseessä on siis varsin huomattavat veroerät.

Taulukko 6. Elinkeinon muut kuin edellä tarkastellut kustannukset, milj. €.

Tabell 6. Andra än ovan presenterade kostnader inom näringen, milj. €

	2008	2009	2010	2011
Turkistuottajat - Pälfarmarna	41,4	37,4	48,8	61,8
Rehutehtaat - Foderfabrikerna	64,1	60,5	76,6	96,3
Yhteensä - Totalt	105,5	97,9	125,4	158,1
Josta palkkauskustannukset – Varav lönekostnaderna	32,7	30,3	38,9	49,0
Josta toimintaylijäämä – Varav verksamhetsöverskott	23,2	21,5	27,6	34,8

Taulukko 7. Elinkeinoon kytkeytyvät muut verot.

Tabell 7. Andra skatter anslutna till näringen.

	2008	2009	2010	2011
Palkoista – Av löner	4,9	4,6	5,8	7,4
Toimintaylijäämästä – Av verksamhetsöverskott	5,3	5,0	6,3	8,0
Yhteensä - Totalt	10,2	9,5	12,2	15,4

Yhteenveto elinkeinon verokertymästä

Yhteenveto näistä erikseen tarkastelluista ”maksajaryhmistä” on esitetty taulukossa 8.

Taulukko 8. Turkistuotannon verokertymä yhteensä.

Tabell 8. Näringsens totala skatter.

	2008	2009	2010	2011
Yritysten tuloverot – Inkomstskatter av företag				
Tuottajat - Producenter	3,1	1,4	19,8	29,1
Rehutehtaat - Foderfabriker	0,2	0,5	0,7	1,1
Saga Furs	0,6	0,000	2,8	4,9
em. palkoista maksetut verot – skatter på ovan nämnda löner				
Oletus keskimääräinen vero-% 15 – Genomsnittlig skattesats 15 %	5,2	4,5	5,7	6,8
Muista kustannuseristä – Av andra kostnader	10,2	9,5	12,2	15,4
Yhteensä - Totalt	19,4	15,9	41,1	57,3

Alimmillaan verokertymä oli vuonna 2009, jolloin se jäi alle 20 miljoonaan euroon. Hintojen noustessa vuonna 2010 verokertymä yli kaksinkertaistui noin 40 miljoonaan euroon. Vuonna 2011 verokertymä edelleen kasvoi. Suurin muutos tapahtui turkistuottajien maksamissa veroissa, joiden arvioidaan kohonneen noin 29 milj. euroon. Kun muissakin ketjun osissa verojen määrä lisääntyi jonkin verran, yhteenlaskettu verokertymä kohosi vuonna 2011 lähes 60 miljoonaan euroon.

4.2. Verotulot jaoteltuna verolajeittain ja veronsaajittain

Pääosa edellä tarkastelluista veroista on tuloveroja. Kiinteistöverojen osuus voidaan laskea arvioimalla tonttien ja rakennusten kiinteistöverotuksessa käytettävät arvot tilinpäätöstietojen pohjalta ja kertomalla se keskimääräisellä kiinteistöveroprosentilla. Kirjanpitoarvot ovat tosin jonkin verran korkeammat kuin kiinteistöverotuksen pohjana olevat verotusarvot, mutta ottaen huomioon veron vähämerkisyisyys virhe ei ole kovin suuri.

Sekä maapohjaa että tuotantorakennuksia verotetaan yleisellä kiinteistöveroprosentilla, jonka vaihteluväli voi olla 0,60-1,35 %. Keskimäärin se oli vuosina 2008-2009 0,74 % ja vuonna 2011 se oli kohonnut 0,88 prosenttiin.

Taulukossa 9 on esitetty turkistuottajien ja rehutehtaiden maapohjan ja rakennusten kirjanpitoarvot sekä niistä em. keskimääräisillä kiinteistöveroprosenteilla kertyvät kiinteistöverot.

Taulukko 9. Elinkeinon rakennusten kirjanpitoarvo ja kiinteistövero.

Tabell 9. Bokföringsvärdet av fastigheterna och fastighetskatt.

	2008	2009	2010	2011
Kirjanpitoarvo - Bokföringsvärde, milj. €	71,5	68,4	79,2	96,7
Kiinteistövero-% - Fastighetskatt, %	0,74	0,74	0,86	0,88
Kiinteistövero- Fastighetskatt, milj. €	0,5	0,5	0,7	0,9

Kun nämä kiinteistöverot, jotka maksetaan siis kunnille, vähennetään edellä määritetyistä kokonaisveroista, jää jäljelle vain tuloveroja. Osakeyhtiöt maksavat yhteisöveroa ja palkoista maksetaan ansiotuloveroa. Turkistuottajien tuloista noin 80 % on osakeyhtiöiden kautta yhteisöveron piirissä. Loppuja 20 prosenttia verotetaan elinkeinonharjoittajien tulona, joka jakautuu ansio- ja pääomatuloon. Ansiotulo jakautuu edelleen eri veronsaajille palkkatulojen tapaan ja pääomatuloista maksettava vero puolestaan menee kokonaan valtiolle. Koska tämän 20 prosentin osuuden jakautumista ansio- ja pääomatuloon ei tarkkaan tiedetä, tehdään tässä kaavamainen oletus, että puolet veroista kertyy ansiotuloista ja puolet pääomatuloista. Näillä oletuksilla voidaan edellisessä luvussa lasketut kokonaisverot jakaa yhteisö-, ansiotulo-, pääomatulo- ja kiinteistöveroihin (taulukko 10).

Yhteisöverot jakautuvat veronsaajien kesken taulukossa 11 ilmenevällä tavalla. Vuosina 2009-2011 kuntien osuutta on korotettu 10 %-yksiköllä ja seurakuntien 0,8 %-yksiköllä.

Taulukko 10. Elinkeinon verot yhteensä verolajeittain.

Tabell 10. Sammanräknade skatter inom näringen enligt skatteslag.

	2008	2009	2010	2011
Yhteisöverot -				
Samfundsskatter	8,2	6,2	25,1	36,6
Ansiotuloverot -				
Inkomstskatter	10,4	9,1	13,4	17,0
Pääomatuloverot -				
Kapitalinkomstskatter	0,3	0,1	1,9	2,8
Kiinteistöverot -				
Fastighetsskatter	0,5	0,5	0,7	0,9
Yhteensä - Toltalt	19,4	15,9	41,1	57,3

Taulukko 11. Yhteisöveron jako-osuudet vuosina 2008-2010. Lähde: Verontilityslaki.

Tabell 11. Hur samfundsskatten fördelade sig 2008–2010. Källa: Lag om skatteredovisning.

	2008	2009	2010	2011
Kunnat - Kom-				
munerna	22,03	32,02	31,99	31,99
Valtio - Staten	76,22	65,42	65,46	65,46
Seurakunnat -				
Församlingar	1,75	2,55	2,55	2,55

Ansiotulot puolestaan jakautuvat eri veronsaajien kesken taulukosta 12 ilmenevällä tavalla. Keskiarvo on laskettu olettamalla tulonsaajien jakautuvan tasaisesti kaikkiin tuloluokkiin. Se ei kuitenkaan muuttuisi juuri lainkaan, vaikka painot asetettaisiin siten, että keskimmaisissä tuloluokissa olisi enemmän tulonsaajia kuin jakauman reunoilla.

Käyttämällä näitä jako-osuuksia voidaan taulukossa 10 esitetyt verot jakaa eri veronsaajien kesken. Vuosina 2010-2011 kunnat ja valtio ovat saaneet suunnilleen yhtä paljon verotuloja turkiselinkeinoista. Vuosina 2009-2010, jolloin turkisten hinnat olivat huomattavasti matalammalla tasolla, kuntien osuus verotuloista oli huomattavasti valtion osuutta suurempi (taulukko 13).

Taulukko 12. Ansiotuloverojen jakautuminen eri veronsaajille eräissä tulo-
luokissa. Lähde: Suomen virallinen tilasto (2010).

Taulukko 12. Fördelningen av inkomstskatter på skattetagare i olika
inkomstkategorier. Källa: Finlands officiella statistik (2010).

Tuloluokka- Inkomstkategori	Kunnat - Kommuner	Seurakunnat - Församlingar	Valtio - Staten
12500 - 15000	94 %	6 %	0 %
15000 - 17500	94 %	6 %	0 %
17500 - 20000	94 %	5 %	0 %
20000 - 25000	94 %	5 %	1 %
25000 - 30000	91 %	5 %	4 %
30000 - 35000	83 %	5 %	13 %
35000 - 40000	76 %	4 %	20 %
40000 - 50000	70 %	4 %	27 %
Keskimäärin – I snitt	87 %	5 %	8 %

Taulukko 13. Turkiselinkeinon verojen jakautuminen eri veronsaajien kes-
ken vuosina 2008-2010.

Tabell 13. Fördelningen av skatterna inom pålsnärningen på olika skatteta-
gare 2008–2011.

	2008	2009	2010	2011
Valtio - Staten	7,3	4,9	19,4	28,2
Kunnat - Kommuner	11,4	10,4	20,4	27,3
Seurakunnat - Församlingar	0,7	0,6	1,3	1,8
Yhteensä - Totalt	19,4	15,9	41,1	57,3

Koska eri julkisyhteisöjen verot kertyvät eri lähteistä, ne myös vaihtelevat
eri tavalla turkiselinkeinon suhdanteiden mukaan. Valtion verotulot vaih-
televat selvästi enemmän kuin kuntien ja seurakuntien. Kuntien ja seura-
kuntien verotuloista 51-84 % on tullut ansiotuloista, joiden määrä vaihtelee
selvästi vähemmän kuin yhteisöverojen (taulukko 14).

Taulukko 14. Ansiotuloista saatu vero-osuus vuosina 2008 - 2011.

Tabell 14. Skatteandel av förvärvsinkomsterna 2008–2011.

	2008	2009	2010	2011
Valtio - Staten	11 %	15 %	6 %	5 %
Kunnat - Kommuner	84 %	81 %	61 %	57 %
Seurakunnat - Församlingar	78 %	74 %	51 %	48 %

Yhteisöverokertymä riippuu hyvin suoraan turkisten hintakehityksestä. Pääosa yhteisöverosta kertyy turkistuotantoa harjoittavilta osakeyhtiömuotoisilta tiloilta ja niiden tulos on erittäin herkkä nahanmyyntitulojen vaihtelulle. Esimerkiksi vuonna 2009 lähes kaksi kolmasosaa turkistuotanto-osakeyhtiöistä teki tappiollisen tuloksen ja vastaavasti vuonna 2011 tappiota tehneitä oli vain noin 10 %.

4.3. Verotulojen aluetaloudellinen merkitys

Turkiselinkeino on hyvin voimakkaasti keskittynyt alueellisesti. Viiden suurimman turkistuotantokunnan (Uusikaarlepyy, Kalajoki, Kauhava, Kaustinen ja Pedersöre) osuus koko maan turkistuotannosta on noin puolet. Kaiken kaikkiaan turkistuotantoa harjoitetaan vain runsaassa 20 kunnassa. Näistä valtaosa sijaitsee Pohjanmaalla suhteellisen pienellä alueella Vaasan ja Raahen välisellä alueella. Siten, vaikka elinkeino on koko maan mittakaavassa varsin pieni, on sen alue- ja erityisesti paikallistaloudellinen merkitys suuri.

Edellä lasketuista kokonaisverotuloista suuri osa kohdistuu myös näille samoille tuotantoalueille. Tämä osuus lasketaan tässä tutkimuksessa seuraavasti:

1. Kiinteistöverot kohdennetaan tuottajien osalta nahkamyyntiin mukaan, rehutehtaiden osalta sijaintikunnan mukaan.
2. Turkistuottajien maksamien yhteisöverotulojen kunnille menevä osuus kohdistetaan suoraan nahkamyyntiin arvon suhteessa näihin kuntiin.
3. Turkistuottajien maksamista ansiotuloveroista kunnille menevä osuus lasketaan samoin kuin edellä palkkatuloista kunnille maksettava osuus ja jaetaan ao. kuntiin nahkamyyntiin suhteessa.
4. Turkistuottajien maksamista palkoista kunnille menevä verosuus jaetaan kuntiin nahkamyyntiin suhteessa.
5. Rehutehtaiden maksama yhteisövero-osuus kohdennetaan rehutehtaiden sijaintikuntaan.
6. Rehutehtaiden maksamista palkoista kunnille menevä osuus kohdennetaan samoin ao. rehutehtaiden sijaintikuntiin.
7. Muista kustannuseristä arvioidaan tuotantokuntiin kohdistuva osuus ja jaetaan se nahkamyyntiin suhteessa eri kunnille.

Muista edellä luvuissa 4.1-4.2 tarkastelluista eristä Saga Fursin maksamista yhteisöveroista kohdistuu varsinaiselle turkistuotantoalueelle vain hyvin vähän. Samoin Saga Fursin maksamista palkoista kunnille menevä osuus kohdentuu pääosin tuotantoalueen ulkopuolelle. Siten ne jätetään tässä yhteydessä huomioimatta.

Edellä tarkastelluista veroista kohtien 1-6 verot on suhteellisen helppo kohdentaa niihin kuntiin, joissa turkistuotantoa harjoitetaan. Sen sijaan muista kustannuseristä (kohta 7) tuotantoalueelle kohdistuvat verot on paljon haastavampaa kohdentaa. Suurin osa esimerkiksi rehuraaka-aineista aiheutuvista kustannuksista kohdistuu alueen ulkopuolelle. Sen takia rehutehtaiden muista kustannuseristä saadut verot on tässä yhteydessä jätetty kohdentamatta turkistuotantoalueelle. Myös energiaan ja kuljetuksiin liittyvistä kustannuksista suurin osa menee alueen ulkopuolelle. Sen sijaan esimerkiksi koneiden, laitteiden ja rakennusten kunnossapitokustannuksista, nahkontapalveluista sekä hallintokustannuksista (mm. kirjanpito) suurin osa kohdistuu alueelle. Investointitavaroiden hankinnasta puolestaan osa kohdistuu alueelle, osa ulkopuolelle.

Kirjanpitoaineiston perusteella on tehty arvio, että turkistuottajien muista kuin rehu- ja palkkakustannuksista alueelle jäävä osuus olisi noin 40 %. Kerrannaisvaikutusten kautta alueelle jäävä osuus on kuitenkin jonkin verran pienempi, joten alueen verokertymää kasvattamaan arvioidaan jäävän 30 %.

Taulukossa 15 on esitetty em. jaottelun mukaisesti nahkamyyntin ja rehutehtaiden sijainnin (so. niiden liikevaihtojen) perusteella turkistuotantoalueelle kohdistuvat verot.

Taulukko 15. Paikallistalouteen kohdistuvat verot vuosina 2008-2011.

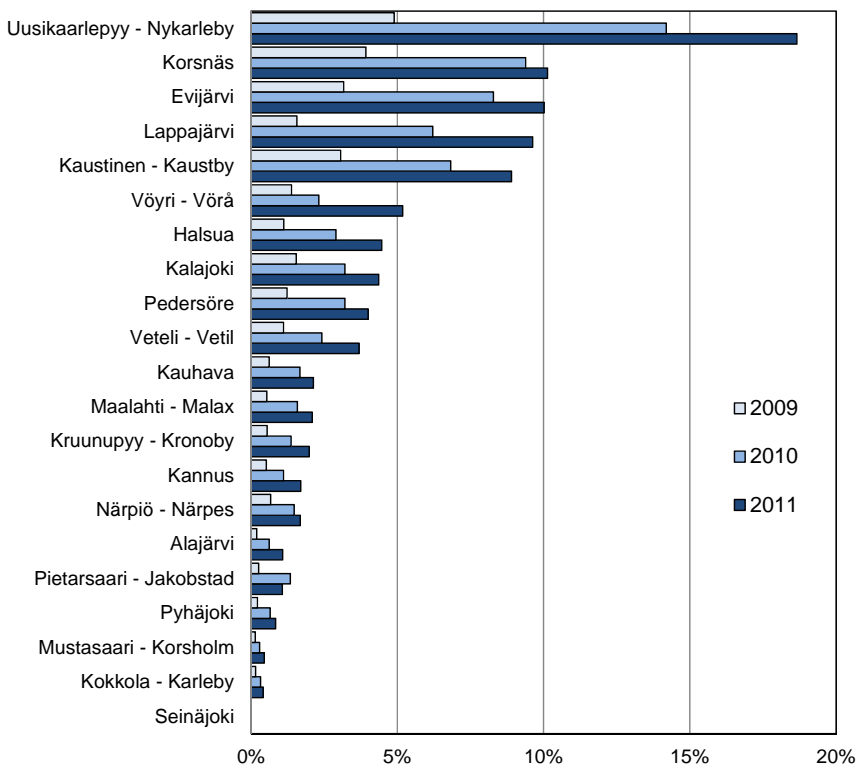
Tabell 15. Skatter som har effekter på den lokala ekonomin 2008–2011.

Nahkamyyntien perusteella jaettavat verot – Skatter på basis av skinnförsäljningen	2008	2009	2010	2011
Tuottajien kiinteistöverot – Farmarnas fastighetsskatter	0,42	0,40	0,56	0,70
Tuottajien yhteisöveron kuntaosuus – Kommunandel av farmarnas samfundsskatter	0,47	0,27	4,92	7,28
Tuottajien ansiotuloveroista kunnille menevä osuus – Andel av farmarnas inkomstsskatter som går till kommuner	0,23	0,09	1,67	2,47
Tuottajien maksamista palkoista kunnille menevä osuus – Andel till kommuner av löner som farmarna har betalat	2,58	1,90	2,69	3,51
Elinkeinoon kytkeytyvistä muista ansiotuloveroista kunnille menevä osuus – Andel av andra inkomstsskatter anslutna till näringen som går till kommunerna	1,28	1,19	1,52	1,92
Elinkeinoon kytkeytyvistä muista yhteisöveroista kunnille menevä osuus – Andel av andra samfundsskatter anslutna till näringen som går till kommunerna	0,35	0,48	0,61	0,77
Yhteensä – Toltalt	5,34	4,32	11,96	16,66
Rehutehtaiden sijainnin perusteella jaettavat verot – Skatter på basis av var foderfabriker är belägna	2008	2009	2010	2011
Rehutehtaiden kiinteistöverot – Fastighetsskatter av foderfabriker	0,11	0,11	0,13	0,15
Rehutehtaiden yhteisöveron kuntaosuus – Kommunandel av foderfabrikernas samfundsskatter	0,03	0,13	0,19	0,31
Rehutehtaiden maksamista palkoista kunnille menevä osuus – Kommunandell av löner som foderfabrikerna betalat	0,15	0,11	0,15	0,20
Yhteensä – Sammanlagt	0,28	0,34	0,47	0,65
Kaikki yhteensä – Total skatteutfall	5,62	4,66	12,43	17,31

Kaiken kaikkiaan turkistuotantoalueen kunnille kohdistuu siten noin 30 % kaikista elinkeinon veroista kerrannaisvaikutukset mukaan lukien. Suhteuttamalla nämä ao. kuntien kaikkiin verotuloihin, voidaan laatia kuvion

8 mukainen esitys turkiselinkeinon verotulojen merkityksestä tuotantoalueen kunnille.

Kuviosta näkyy selvästi jo aiemmin todettu suuri vuosien välinen vaihtelu. Huutokauppakauden 2008/2009 tulot olivat alle 100 milj. €, mikä oli yksi 2000-luvun alimpia. Vuoden 2010 nahkamyyntin arvo 231 milj. € oli puolestaan 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen korkeimpia. Vuonna 2011 tulot, kannattavuus ja siten myös verot ja verojen merkitys kuntien taloudessa edelleen kasvoivat, kun nahanmyyntitulojen määrä kohosi lähes 300 milj. euroon.

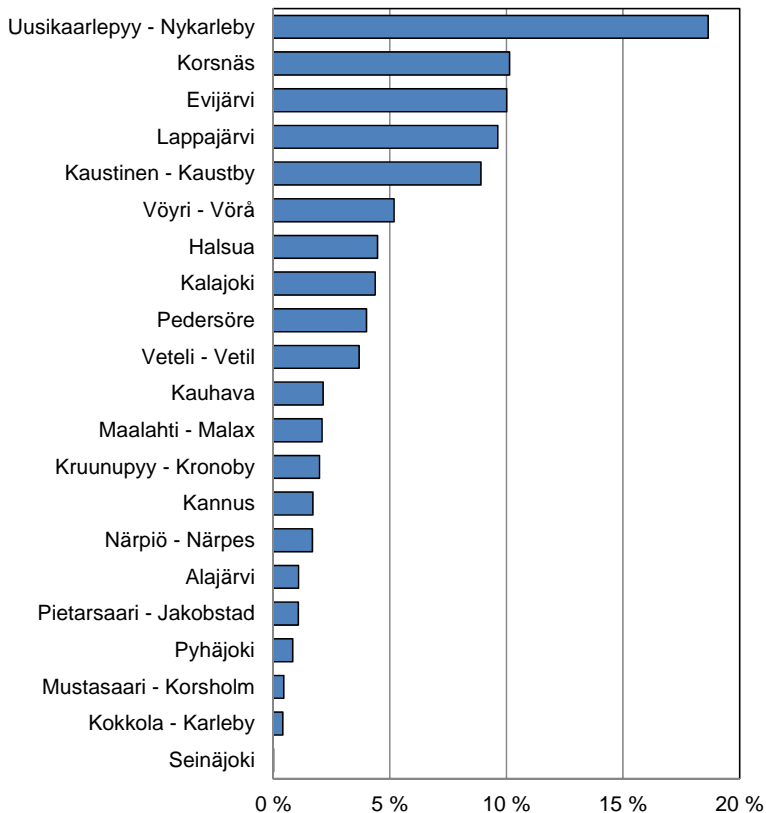

Kuvio 8. Turkiselinkeinon verotulojen osuus kunnan kaikista verotuloista turkistuotantoalueella (mukana ne kunnat, joissa yli 5 tilaa) vuosina 2009-2011.

Figur 8. Skatteintäkterna från pälsnäringen angivna som andelar av alla skatteintäkter i en del kommuner inom pälsproduktionsområdet (kommuner med mer än 5 farmer) under åren 2009–2011.

Esimerkiksi Uudessakaarlepyssä, jossa kunnan turkiselinkeinosta kertyneet verot olivat vuonna 2010 noin 2,9 milj. €, turkiselinkeinon tuottamien verotulojen osuus nousi vuonna 2011 jo noin 19 prosenttiin. Lähes vastaavasti kasvoivat osuudet myös muissa kunnissa. Uusikaarlepyssä on tosin näkynyt myös se, että tuotantoon laajentaneita tiloja on ollut siellä enemmän, joten elinkeinon merkityksen kasvu ei perustu pelkästään positiiviseen hintakehitykseen.

Kuntatalouden lisäksi alueiden seurakunnat saavat turkiselinkeinon veroja. Seurakunnille kohdistuva osuus turkiselinkeinon koko verotuloista on runsas 2 %. Myös nämä verot voidaan kohdentaa ao. alueelle samoin perustein kuin kunnille. Vuoden 2011 osuudet on esitetty kuviossa 9.

Kuvio 9. Turkiselinkeinon verotulojen osuus seurakunnan kaikista verotuloista turkistuotantoalueella vuonna 2011.

Figur 9. Skatteintäkterna från pälsnäringen angivna som andelar av alla skatteintäkter i en del församlingar inom pälsproduktionsområdet 2011.

Osa seurakunnista toimii useamman kunnan alueella, joten kuviossa 9 esitetyt tiedot eivät ole aivan yhtä kattavia kuin kuntien osalta oli mahdollisuus tehdä. Joka tapauksessa elinkeinon merkitys seurakunnille on hyvin samaa suuruusluokkaa kuin alueen kunnillekin. Esimerkiksi Uudenkaarlepyyn seurakuntayhtymässä turkiselinkeinon tuottamien verotulojen osuus vuonna 2011 oli täsmälleen sama 19 % kuin Uudenkaarlepyyn kunnankin turkiselinkeinon verojen osuus.

5. Lopuksi

Tässä selvityksessä on tarkasteltu turkiselinkeinon tuottamia verotuloja vuosina 2008-2011 verolajeittain ja veronsaajittain luokiteltuna. Näihin vuosiin mahtuu turkistuottajien kannattavuuden näkökulmasta 2000-luvun sekä heikoin että paras vuosi. Vuonna 2009 verokertymä jäi noin 16 milj. euroon ja vastaavasti vuonna 2011 se oli noin 57 milj. €. Suhteutettuna vuotuisen nahkamyyntin arvoon verokertymä on vaihdellut 15 – 19 prosentin välillä.

Ansiotuloverokertymä vaihtelee huomattavasti vähemmän kuin yhteisöverokertymä. Yhteisöverokertymä oli vuonna 2011 noin kuusinkertainen vuoteen 2009 verrattuna, kun taas ansiotuloverokertymä oli vastaavasti ”vain” kaksinkertainen.

Valtion saamiin verotuloihin vaikuttaa yhteisöverojen määrä huomattavasti kuntia enemmän. Yhteisöveroista noin kaksi kolmasosaa päättyy valtiolle ja paikallistalouksiin kunnille ja seurakunnille noin kolmasosa.

Turkistuotanto on keskittynyt varsin pienelle alueelle Pohjanmaata. Sen takia elinkeinon merkitys päätuotantokunnissa on erittäin suuri myös paikallistalouksien, kuntien ja seurakuntien näkökulmasta. Vuonna 2011 Suomessa oli kymmenen kuntaa, joissa turkiselinkeinon osuus kunnan (tai seurakunnan) verotuloista oli yli 4 %. Enimmillään osuus kohosi Uudessa-kaarlepyyssä lähes viidennekseen kunnan verotuloista.

Selvitys perustuu elinkeinon suorien verovaikutusten osalta yksityiskohtaisiin tilinpäätösaineistoihin, jotka on kerätty Amadeus-tietokannasta. Tarkat verotiedot saatiin noin 500 oy-muotoiselta tilalta ja niiden osuus turkistuotannosta on noin 70 %. Suhteuttamalla verotus nahkamyyntiin pystyttiin hyvin luotettavasti arvioimaan myös muiden kuin oy-muotoisten tilojen maksamat verot. Vastaavasti Amadeus-tietokannasta saatiin tiedot keskeisimmistä turkiselinkeinon kytkeytyvistä yritysistä.

Tilinpäätöstiedoista saatiin tiedot myös palkkauskustannuksista ja näiden ja keskimääräisten veroprosenttien perusteella pystyttiin arvioimaan elinkeinon palkattujen henkilöiden tuloistaan maksamat verot eri tahoille. Välilliset verovaikutukset arvioitiin Tilastokeskuksen panos-tuotostietojen perusteella.

Lähteet

- Suomen virallinen tilasto (2010). Veronalaiset tulot [verkkojulkaisu].
ISSN=1798-3843. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 18.4.2012].
Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/tvt/tau.html>.
- Suomen virallinen tilasto (2007). Panos-tuotos [verkkojulkaisu].
ISSN=1799-1994. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 18.4.2012].
Saantitapa: <http://tilastokeskus.fi/til/pt/index.html>.

PTT julkaisuja, PTT publikationer, PTT Publications

22. Hanna Karikallio. 2010. Dynamic Dividend Behaviour of Finnish Firms and Dividend Decision under Dual Income Taxation
21. Satu Nivalainen. 2010. Essays on family migration and geographical mobility in Finland
20. Terhi Latvala. 2009. Information, risk and trust in the food chain: Ex-ante valuation of consumer willingness to pay for beef quality information using the contingent valuation method.
19. Perttu Pyykkönen. 2006. Factors affecting farmland prices in Finland
18. Vesa Silaskivi. 2004. Tutkimus kilpailuoikeuden ja maatalouden sääntelyn yhteensovittamisesta.

PTT raportteja, PTT rapporter, PTT Reports

237. Anna-Kaisa Rämö – Paula Horne – Jussi Leppänen. 2012. Yksityismetsänomistajien suhtautuminen metsälakiin
236. Matleena Kniivilä – Leena Kerkelä – Kalle Laaksonen. 2012. Vaihtoehtoja Suomen perushyödykkeisiin liittyvälle kehityspolitiikalle
235. Janne Huovari. 2012. Globalisaatio ja tuotannon sijoittuminen
233. Pasi Holm – Veera Laiho – Iikko B. Voipio. 2012. III-olut Alkoon ja II-olut kauppoihin
232. Jyri Hietala – Markus Lahtinen – Petri Mäki-Fränä – Sami Pakarinen. 2011. Omaisuus ja hoiva – Eri omaisuuslajit vanhuusajan hoivan rahoittamisessa
230. Kyösti Arovuori – Hanna Karikallio – Perttu Pyykkönen. 2011. Voimasuhteiden kehitys Suomen ruokamarkkinoilla
229. Pasi Holm – Janne Huovari. 2011. Kunnat verouudistuksen maksajina? Julkaistu myös sarjassa: Kunnallisan alan kehittämässätiön tutkimusjulkaisu 63/2011

PTT työpapereita, PTT diskussionsunderlag, PTT Working Papers

136. Leena Kerkelä. 2012. Maatalous- ja ympäristöalan muutosvoimat ja osamistarpeet
135. Pasi Holm – Veera Laiho. 2012. Alkoholijuomien optimiverotus Suomessa
134. Markus Lahtinen – Veera Laiho – Sami Pakarinen – Lauri Esala. 2011. Alueellisten asuntomarkkinoiden kehitys vuoteen 2014
133. Markus Lahtinen – Veera Laiho – Sami Pakarinen. 2011. Kotitalouksien asumismenot Suomessa 2011-2015
132. Perttu Pyykkönen – Tuomas Kuhmonen – Stefan Bäckman. 2011. Pohjoisen tuen tukijärjestelmän vaikutukset Suomessa vuosina 2006-2010
131. Petri Mäki-Fränä – Markus Lahtinen – Sami Pakarinen – Lauri Esala. 2011. Alueellisten asuntomarkkinoiden kehitys vuoteen 2013
130. Perttu Pyykkönen – Teemu Seppälä – Tapani Yrjölä. 2011. Rehun sopimustuotannon mahdollisuudet Kainuussa